

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број 79 0 П 003925 23 Рев
БањЛука, 15.5.2024. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Горјане Попадић, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Сенада Тице, као чланова вијећа у правној ствари тужитељице М.Д.1 из К.Д., коју заступа Ј.Т., адвокат из Б.Л., против туженог М.Д.2. из К.Д., кога заступа М.Ш., адвокат из Г., ради утврђења и диобе брачне тековине, вриједност спора 120.000,00 КМ и по противтужби туженог – противтужитеља М.Д.2., против тужитељице – противтужене М.Д.1, ради утврђења и диобе брачне тековине, одлучујући о ревизијама тужитељице – противтужене и туженог – противтужитеља против пресуде Окружног суда у Приједору број 79 0 П 003925 22 Гж 2 од 27.4.2023. године, на сједници одржаној 15.5.2024. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизије странака се дјелимично усвајају и:

-пресуда Окружног суда у Приједору број 79 0 П 003925 22 Гж 2 од 27.4.2023. године укида у дијелу којим је одлучено о сувласничким дијеловима странака на некретнинама означеним као к.ч 903/2, 903/4, 903/5, 2570/4, 1740/4 и 1740/15, све уписане у лист непокретности број 562 к.о. К.Д. 2, к.ч. 903/3 и 2570/3, обје уписане у лист непокретности број 2111 к.о. К.Д. 2, те к.ч. 922/1, 922/2 и 1541, уписане у лист непокретности број 2301 к.о. К.Д. 2, те се у том дијелу и у дијелу одлуке о трошковима поступка предмет враћа другостепеном суду на поновно суђење;

- обје нижестепене пресуде преиначавају у дијелу којим је одлучено о сувласничким удјелима странака: на једнособном стану у К.Д., у ...улици број ..., површине 41,40 м², уписан у Извод из књиге уложених уговора о откупу стамбених зграда и станова, Лист број 181, а по листу непокретности број 239 к.о. К.Д. 2; на к.ч. 613 уписана у п.л. број 227 к.о. Г.; на двособном стану у Б.Л., ..., површине 58 м², стан број 15, уписан у Извод из књиге уложених уговора о откупу стамбених зграда и станова, Лист број 18831/5 к.о. Б.Л. 7; на двособном стану површине 52 м², уписан у Извод из књиге уложених уговора о откупу стамбених зграда и станова, Лист број 19717/6 к.о. Б.Л. 6, и у п.л. број 1019 Б. Л. 6; и на путничком возилу марке М.В. , тип 169, модел А 180 ЦДИ, регистарских ознака ..., тако што се утврђује да сувласнички дијелови странака на тој имовини износе по ½ дијела;

- обје нижестепене пресуде преиначавају у дијелу којим је одлучено о висини улагања тужитељице – противтужене М.Д.1 у повећање вриједности имовине туженог – противтужитеља М.Д.2., тако што се досуђени износ од 13.975,00 КМ повећава на износ од 27.950,00 КМ; и

- обје нижестепене пресуде преиначавају у дијелу којим је одлучено о доприносу странака у стицању новчаних средстава положених на рачуне код банака, тако што се тужитељица обавезују да туженом – противтужитељу М.Д.2. умјесто $\frac{3}{4}$ дијела ових средстава исплати $\frac{1}{2}$ дијела тих средстава.

У преосталом дијелу ревизије се одбијају.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Козарској Дубици број 79 0 П 003925 21 П 2 од 11.4.2022. године, која је исправљена рјешењем истог суда број 79 0 П 003925 21 П 2 од 13.3.2022. године утврђено је да је тужитељица – противтужена М.Д.1 (даље: тужитељица) по основу стицања у току ванбрачне заједнице и стицања у браку са туженим – противтужитељем М.Д.2. (даље: тужени) сувласник и супосједник са $\frac{1}{4}$ дијела некретнина означених као:

- к.ч. број 903/2 Ђ.А. пословни објекат у привреди површине 261 м² и земљиште уз привредни објекат површине 1393 м²,
- к.ч. број 903/4 Ђ.А. пословни објекат у привреди површине 270 м², пословни објекат у привреди површине 82 м² и земљиште уз привредни објекат површине 396 м²,
- к.ч. број 903/5 Ђ.А. пословни објекат у привреди површине 138 м² и земљиште уз привредни објекат површине 151 м²,
- к.ч. број 2570/4 А. пашњак 3. класе површине 160 м²,
- к.ч. број 1740/4 В.П. пословни објекат у привреди површине 51 м²,
- к.ч. број 1740/15 В.П. пословни објекат у привреди површине 57 м², све уписане у Лист непокретности број 562 к.о. К.Д. 2,
- к.ч. број 903/3 Ђ.А. пословни објекат у привреди површине 93 м² и пословни објекат у привреди површине 57 м²,
- к.ч. број 2570/3 А. некатегорисани пут површине 34 м², уписане у Лист непокретности бр. 2111 к.о. К. Д. 2.
- к.ч. број 922/1 Ђ.А. ливада 2. класе површине 427 м²,
- к.ч. број 922/2 Ђ.А. стамбени објекат површине 160 м², гаража површине 61 м², гаража површине 134 м² и двориште површине 306 м²,
- к.ч. број 1541 Ј. стамбено пословни објекат пов 112 м² и двориште површине 286 м², уписана у Лист непокретности бр. 2301 к.о. К.Д. 2;
- једнособан стан у К.Д., ..., површине 41,40 м², уписан у Извод из књиге уложених уговора о откупу стамбених зграда и станова Лист број 181 к.о. К.Д. 2, а по Листу непокретности број 239 к.о. К.Д. 2, подуложак број 1. и подуложак број 8. и тужитељ је обавезан да то призна и трпи да се тужитељица по основу те пресуде у јавној евиденцији некретнина код Управе, Подручна Јединица К. Д. (...) упише као сувласник и супосједник истог са $\frac{1}{4}$ дијела;
- да је у ванкњижном сувласништву и супосједу тужитељице са $\frac{1}{4}$ дијела некретнина к.ч. број 613 Б. њива 4. класе површине 1417 м², уписана у п.л. број 227 к.о. Г. и тужени је обавезан да то призна и трпи да се тужитељица по основу те пресуде упише у јавној евиденцији некретнина код Управе ПЈ К.Д. као сувласник и супосједник исте са $\frac{1}{4}$ дијела; и
- да је тужитељица у току ванбрачне и брачне заједнице са туженим увећала вриједност посебне имовине туженог, породичне стамбене зграде изграђене на

к.ч. број 688/1, уписана у п.л. број 352 к.о. Р. у укупном износу од 55.900,00 КМ, те да је допринос тужитељице у том увећању 1/4 дијела у односу на допринос туженог, односно у новчаном износу од 13.975,00 КМ и обавезан је тужени да тужитељици на име повећање вриједности те посебне имовине туженог исплати износ од 13.975,00 КМ, са законским затезним каматама од 11.4.2022. године, а у преосталом дијелу преко тог износа тужбени захтјев је одбијен као неоснован.

Одбијени су као неосновани тужбени захтјеви тужитељице у дијелу којим тражи да се утврди да је по основу стицања у ванбрачној заједници и у браку са туженим сувласник и супосједник са 1/2 дијела некретнина означених као:

- к.ч. број 903/1 Ђ.А. помоћни објекти у привреди: површине 166 м², површине 224 м², површине 99 м², површине 136 м², површине 5 м², површине 5 м², површине 74 м², пословни објекат у привреди површине 707 м², пословни објекат у привреди површине 424 м и површине 71 м², помоћни објекат у привреди површине 5 м², земљиште уз привредни објекат површине 5858 м²;

-к.ч. број 944/10 Т. њива 5. класе површине 1678 м²,

- к.ч. број 944/27 Т. њива 5. класе површине 443 м²,

- к.ч. број 958/298 Т. њива 5. класе површине 423 м², све уписане у лист непокретности број 2111 к.о. К.Д. 2, и

-к.ч. број 1530 Ј. стамбени објекат површине 85 м², остали објекти површине 42 м² и двориште површине 281 м², уписана у лист непокретности број 2301 к.о.К.Д. 2, као и захтјеви:

- да се обавеже тужени да тужитељици по основу њеног доприноса у стицања у ванбрачној и брачној заједници са туженим исплати износ од 10.000,00 КМ са законским затезним каматама од 11.4.2022. године до исплате, на име 1/2 дијела вриједности путничког возила марке М.Б., тип 169, модел А 180 ЦДИ, регистарских ознака ...;

- да се утврди да је тужитељица по основу стицања у ванбрачној и брачној заједници са туженим сувласник са 1/2 дијела у оснивачком капиталу од 5.000,00 КМ привредног друштва Д. д.о.о. К.Д.; и

-да се обавеже тужени да исплати тужитељици остварену добит привредног друштва Д. д.о.о. К.Д. за 2020. годину у износу од 882.941,00 са законским затезним каматама од 31.12.2020. године и

Основни суд у Козарској Дубици се огласио стварно ненадлежним за поступање по тужби тужитељице у дијелу којим је тражено да се наложи Окружном привредном суду у Приједору да изврши упис тужитељице као суоснивача са удјелом од 50% у оснивачком капиталу привредног друштва Д. д.о.о. К.Д.

Истом пресудом је утврђено да је тужени по основу стицања у браку са тужитељицом са 3/4 дијела:

- ванкњижни сувласник некретнина означених као к.ч. број 613 Б. њива 4. класе, површине 1417 м², уписана у п.л. број 227 к.о. Г.;

- сувласник једноснобног стана у К.Д., ..., површине 41,40 м², уписан у Извод из књиге уложених уговора о откупу стамбених зграда и станова, Лист број 181 књига 1. к.о. К.Д. 2, а по листу непокретности број 239 к.о. К.Д. 2, подуложак број 1. и подуложак број 8;

- сувласник двособног стана у Б.Л., ..., површине 58 м², стан број 15, уписан у Извод из књиге уложених уговора о откупу стамбених зграда и станова, Лист број 18831/5 к.о. Б.Л. 7, изграђен на к.ч. број 1547/0 уписана у п.л. број 2807 к.о. Б. Л. 7;

- сувласник двособног стана површине 52,00 м², уписан у Извод из књиге уложених уговора о откупу стамбених зграда и станова Извод из књиге уложених уговора о откупу стамбених зграда и станова, лист број 19717/6, к.о. Б.Л. 6, а по п.л. бр. 1019 к.о. Б.Л.6;
- сувласник путничког возила марке М.Б., тип 169, модел А 180 ЦДИ, регистарских ознака ..., што би тужитељица била дужна признати и трпјети да се тужени на основу те пресуде упише у јавним евиденцијама некретнина код надлежне Управе као сувласник са 3/4 дијела на означеним некретнинама, односно да се код надлежног органа Министарства упише као сувласник означеног путничког возила;
- да су тужени и тужитељица по основу стицања у браку стекли заједничку имовину – новчана средства на рачуну број: ... код У.В. а.д. Б.Л. у износу од 4.532,46 КМ и на рачунима код S. а.д. Б.Л., и то: текућем рачуну број: ... у износу од 7.208,62 КМ; депозиту у иностраној валути, број: ... у износу од 18,56 EUR и депозиту у иностраној валути број: ... у износу од 8.933,41 EUR и обавезана је тужитељица да туженом на име његовог доприноса у стицању наведених новчаних средстава исплати по 3/4 дијела од сваког износа, а преко тих износа је захтјева одбијен и обавезана је тужитељица да туженом накнади трошкове поступка у износу од 8.484,54 КМ.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Приједору број 79 0 П 003925 22 Гж 2 од 27.4.2023. године, жалбе странака су одбијене и првостепена пресуда потврђена и одбијени су захтјеви странака за накнаду трошкова састава одговора на ревизију.

Тужитељица ревизијом побија другостепену пресуду у одбијајућем дијелу њеног тужбеног захтјева и усвајајућем дијелу противтужбеног захтјева туженог због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и предлаже да се побијана пресуда преиначи, тако да се усвоји тужбени тужитељице, а одбије захтјев туженог, уз накнаду трошкова састава ревизије у износу од 2.500,00 КМ.

Одговор туженог на ревизију тужитељице није поднесен.

Тужени ревизијом побија другостепену пресуду из свих разлога прописаних одредбом члана 240. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 27/24, даље: ЗПП) и предлаже да се побијана пресуда преиначи или укине и предмет врати на поновно суђење и да се обавезе тужитељица на накнаду трошкова састава ревизије у износу од 1535,50 КМ.

Тужитељица у одговору на ревизију туженог предлаже да се ревизија одбије као неоснована и да се обавезе тужени на накнаду трошкова састава одговора на ревизију у износу од 1.535,50 КМ.

Ревизије тужитељице и туженог су дјелимично основане.

Тужитељица захтјевом у тужби тражи: да се утврди да је у току трајања ванбрачне и брачне заједнице са туженим стекла право сувласништва и супосјед са 1/2 дијела на некретнинама ближе означеним у изреци првостепене пресуде;

исплату новчане противвриједности њеног удјела на наведеном путничком возилу; да се утврди да је у току ванбрачне и брачне заједнице са туженим увећала вриједност заједничке имовине описане у ставу III изреке првостепене пресуде и да је њен допринос у увећању $\frac{1}{2}$ дијела и исплату, по том основу у износу од 27.950,00 KM; исплату износа од 10.000,00 KM на име противвриједности предметног путничког аутомобила; на име добити привредног друштва Д. д.о.о. К.Д. износ од 822.941,00 KM са каматама; утврђење 50% њеног удјела у оснивачком капиталу привредног друштва и накнаду трошкова поступка.

Тужени противтужбеним захтјевом тражи утврђење да је по основу стицања у браку са тужитељицом сувласник са $\frac{5}{6}$ дијела на некретнинама и покретним стварима описаним у изреци првостепене пресуде, да брачну имовину чине новчана средства на рачунима код банака, да је његов допринос у стицању истих 95% и исплату на име његовог доприноса по 95% од сваког појединог износа на рачунима код банака.

Расправљајући о тужбеном и противтужбеном захтјеву странака првостепени суд је на основу provedених доказа утврдио: да је тужени, као једини оснивач, рјешењем Основног суда удруженог рада Бања Лука број У/1389/92 од 20.2.1992. године основао Прометно exportno-importno приватно предузеће Ц.к., Б.Д., које није вршило промјену основача и унос нових удјела и оснивачког капитала; да је према налазу вјештака економске струке Д.Г., уписани капитал ПП Ц.к., Б.Д. (који према историјском изводу из судског регистра Окружног привредног суда у Приједору број 067-0-Рег-3-19-000185 од 21.3.2019. године износи 5.000,00 KM) у моменту оснивања износио 5.000,00 KM и да је исти износ уплаћен; да су тужитељица и тужени засновали ванбрачну заједницу „почев од 8.12.1993. године“ (када је рођено старије дијете странака Н.Д.1), да су у тој заједници стекли и кћерку Н.Д.2. која је рођена ...1995. године и да је брачна заједница фактички прекинута 19.10.2018. године, а брак је разведен пресудом Основног суда у Козарској Дубици број 79 0 П 003682 19 П од 22.7.2019. године; да су тужитељица и тужени током трајања ванбрачне и брачне заједнице стекли имовину, међу којом су и некретнине које је идентификовао вјештак геодетске струке З.Ј. и које су овдје предмет спора, те станове означене у изреци првостепене пресуде; да је вјештак грађевинско-архитектонске струке М.С. извршио процјену пословних грађевинских објеката предузећа туженог у износу од 1.092304,50 KM, вриједност земљишта у износу од 157.415,00 KM и процјену тржишне вриједности бензинске пумпе и земљишта у износу од 1.249.719,50 KM; да према налазу вјештака грађевинско-архитектонске струке Б.В. вриједност улагања извршених за вријеме трајања брачне заједнице између странака у доградњу стамбеног објекта туженог износи 55.900,00 KM; да према налазу вјештака економске струке Д.Г. капитал предузећа према књиговодственој евиденцији на дан 31.12.2020. године износи 1.654.081,00 KM, да је према евиденцији Фонда ... Републике Српске тужени у периоду 1.1.1994. године до 3.12.2018. године у друштву Д. д.о.о. К.Д. и код предника истог остварио нето плату у износу од 116.322,56 KM, а да је тужитељица код уплатиоца доприноса ПП Ц.к., Б.Д. у периоду од 1.1.1999. године до 9.10.2000. године, а након тога од 10.10.2000. године до 3.12.2018. године код уплатиоца доприноса Д. д.о.о. К.Д. и да је у том периоду остварила нето плату у износу од 129.035,14 KM; да су тужитељ (поклонодавац) и кћерка странака Н.Д.2. (поклонопримац) дана

12.3.2021. године закључили уговор о поклону број ОПУ-... предметом којег су некретнине уписане у лист непокретности број 562/0 к.о. К.Д. означене у члану 1. уговора, које су предмет овог спора.

На основу овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио да је ванбрачна заједница између странака заснована „почев од ...1993. године“, да су брак закључили ...1999. године – да су стекли двоје дјеце, да је брачна заједница фактички раскинута 19.10.2018. године, а брак разведен наведеном пресудом од 22.7.2019. године; да је тужени основао једночлано привредно друштво 20.2.1992. године, дакле прије заснивања ванбрачне заједнице и закључења брака између странака; да су обоје били запослени и остваривали приходе и да је, с обзиром да је тужени остваривао добит по основу свог власништва над удјелом Друштва, коју је улагао у стицање нове заједничке имовине, његов допринос у стицању заједничке имовине $\frac{3}{4}$ дијела, а допринос тужитељице $\frac{1}{4}$ дијела. Сагласно томе и цијенећи да је у смислу одредбе члана 103. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ", број 29/78, 39/85 и 57/89, те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96 и 39/03 и 74/04, даље: ЗОО), у вези са чланом 271. став 2. тада важећег Породичног закона („Службени гласник Републике Српске“, број 54/02 до 56/19, даље: ПЗ) ништав наведени уговор о поклону, на што суд пази пази по службеној дужности (члан 109. ЗОО) и имајући у виду утврђени допринос странака, првостепени суд је дјелимично усвојио тужбени захтјев тужитељице и противтужбени захтјев туженог, као у изреци првостепене пресуде.

Другостепени суд је прихватио чињенично утврђење и правне закучке првостепеног суда па је жалбе тужитељице и туженог одбио и првостепену пресуду потврдио и о трошковима поступка је одлучио као у изреци пресуде.

Нижестепене пресуде нису у свему правилне и законите.

Из чињеничног утврђења нижестепених судова произлази да су тужитељица и тужени били у ванбрачној заједници од ...1993. године, када је рођено старије дијете странака Н.Д.1, да је у току трајања исте рођено и друго заједничко дијете, дана ...1995. године Н.Д.2., да су брачну заједницу засновали ...1999. године, која је фактички раскинута ...2018. године када је тужени поднио тужбу за развод брака и да је брак између њих раведен напријед означеном пресудом Основног суда у Козарској Дубици од 22.7.2019. године. У вријеме закључивања брака, обоје су били запослени, тужитељица је од 1.4.1999. године запослена у предузећу чији је оснивач и власник тужени, а до тада у ПП П. Б.Д. С обзиром да је дијете странака Н.Д.1 рођен ...1993. године, према становишту овог суда, по природи ствари, странке су ванбрачну заједницу засновале почетком 1993. године, па је погрешан закључак првостепеног суда који је прихватио и другостепени суд, да је ванбрачна заједница између њих заснована „почев од ...1993. године“. С тим у вези, нижестепени судови су правилно судили када нису прихватили тврдњу тужитељице да је ванбрачна заједница трајала од краја 1990. године или почетком 1991. године, за коју суду није пружила никакве доказе, а по оцјени овог суда, неосновано и срачунато на исход овог спора тужени у ревизији наводи да је ванбрачна заједница између парничних странака заснована ...1999. године. Током трајања ванбрачне и брачне заједнице, странке су стекле имовину у вези које се у предметној парници води спор.

Даље произлази, да је тужени прије заснивања ванбрачне заједнице са тужитељицом основао Приватно предузеће Ц.к. Б.Д., уписано у судски регистар правних субјеката код Основног суда удруженог рада у Бањој Луци 22.2.1992. године, дакле, супротно ревизионим наводима тужитељице, предузеће је основано прије заснивања вабрачне заједнице, како су правилно судили и нижестепени судови, а тужени је био и остао једини оснивач истог, са 100% оснивачким улогом.

Према одредби члана 269. ПЗ имовина брачних супружника може бити посебна и заједничка; одредбом члана 270. став 1. ПЗ прописано је да имовина коју брачни супружник има у часу закључења брака остаје његова посебна имовина, док по ставу 5. истог члана - имовина коју су брачни супружници стекли радом током брачне заједнице, као и приходи из те имовине, чине њихову заједничку имовину. Заједничка брачна имовина постоји само ако су је брачни супружници стицали током брака заједничким радом и заједнички средствима, при чему величина њиховог удјела у тој имовини не зависи искључиво од зараде сваког од њих, већ се цијене сви облици заједничког привређивања, од међусобног помагања, бриге о породици и домаћинству, до бриге о васпитању и подизању дјецe и свакој другој радњи којом се омогућава стицање имовине.

Одредбом члана 272. став 1. ПЗ прописана је оборива законска претпоставка, да сваком од брачних супружника припада по једна половина заједничке имовине (став 1.); док је одредбом члана 273. ПЗ предвиђено право сваком брачном супружнику да може од суда захтијевати да му се одреди већи дио од припадајуће му половине заједничке имовине, ако докаже да је његов допринос у стицању заједничке имовине очигледно већи од доприноса другог брачног супружника.

Према расправном начелу прописаном чланом 7. став 1. ЗПП, странке су дужне изнијети све чињенице на којима заснивају своје захтјеве и изводити доказе којима се утврђују те чињенице. Дакле, како год тужитељица има обавезу доказивати наводе и чињенице на којима заснива захтјев, тако и тужени има обавезу доказивања својих навода на темељу којих осправа тужбени захтјев.

С обзиром да је законска претпоставка о једнаким удјелима супружника у заједнички стеченој имовини - оборива, терет доказивања да није остварена та законска претпоставка је на оном супружнику који тврди да је његов удио у тој имовини већи од законом претпостављеног $\frac{1}{2}$ дијела. Када један супружник докаже да је имовина, у дијелу његовог тужбеног односно протвужбеног захтјева стечена током ванбрачне односно брачне заједнице, супружник који тврди супротно, дужан је да то и докаже, односно онај супружник који истиче да је његов допринос у стицању већи од доприноса другог супружника и у ком дијелу, дужан је такође да то докаже.

По налажењу овог суда, тужени није доказао да је његов допринос у стицању заједничке имовине очигледно већи, како су утврдили нижестепени судови одлучујући по тужбеном и по противтужбеном захтјеву странака. Закључак о удјелима тужитељице и туженог у стицању заједничке имовине првостепени суд је извео цијенећи да је „очигледно“ да приходи од плата

странака (о којим је напријед било ријечи), нису могли бити основни и једини допринос у стицању заједничке имовине и да је зато узео у обзир и друге видове доприноса; да је допринос тужитељице изражен у старању о домаћинству и о дјечи, а тиме и обезбјеђивању услова туженом за стицање веће зараде; и да је с обзиром на наведено и имајући у виду да је оснивачки удјел који је тужени унио у оснивање предузећа посебна имовина туженог (као улагача) и на процијењену вриједност капитала предузећа у напријед означеном износу закључио је да је очито, да је тужени остварену добит по основу свог власничког удјела у предузећу улагао у стицање нове заједничке имовине и да је стога допринос туженог у стицању предметне имовине $\frac{3}{4}$ дијела а допринос тужитељице $\frac{1}{4}$ дијела.

Међутим, како тужени тврђу о његовом већем доприносу у стицању предметне имовине у наведеном дијелу од $\frac{3}{4}$, по оцјени овог суда, није доказао конкретним доказима, а у смислу напријед наведеног, овај суд налази, да дати разлози првостепеног суда у том правцу, које је прихватио и другостепени суд нису засновани на утврђеном чињеничном стању и као такви су, како је напријед речено, резултат погрешне примјене материјалног права.

Из наведених разлога и код неспорне чињенице да су: једнособан стан у К.Д., ..., површине 41, 40 м² уписан у Извод из књиге уложених уговора о откупу стамбених зграда и станова, Лист број 181, к.о. К.Д., и у лист непокретности број 239 к.о. К.Д. 2; парцела к.ч. број 613 Б. њива, површине 1417 м² уписана у п.л. број 227 к.о. Г.; двособан стан у Б.Л., ..., површине 58 м², стан број 15, уписан у Извод из књиге уложених уговора о откупу стамбених зграда и станова, Лист број 18831/5 к.о. Б.Л. 7; и двособан стан, површине 52 м², уписан у Извод из књиге уложених уговора о откупу стамбених зграда и станова, Лист број 19717/6 к.о. Б.Л. 6 - стечени у току трајања брачне заједнице; да су странке биле запослене и да је према налазу поменутог вјештака економске струке тужитељица у напријед наведеном периоду више зарађивала по основу плата од туженог, да је тужитељица водила бригу о породичном домаћинству и бригу око дјече; и код чињенице да тужени сагласно одредби члана 273. став 1. и 2. ПЗ, како је већ речено, није доказао да је његов допринос у стицању наведене имовине очигледно већи од доприноса тужитељице, а на њему је био терет доказивања тих одлучних чињеница, пазећи на правилну примјену материјалног права по службеној дужности и налазећи да је удио странака у стицању предметне имовине једнак, дјелимичним усвајањем ревизија тужитељице, нижестепене пресуде су у односном дијелу преиначене и одлучено је да сваком од супружника припада по $\frac{1}{2}$ дијела те заједнички стечене имовине (члан 272. став 1. ПЗ).

Из истих разлога је удио тужитељице и туженог у стицању путничког возила означеног у изреци ове пресуде, које је према чињеничном утврђењу нижестепених судова такође заједничка имовина странака утврђен са по $\frac{1}{2}$ дијела, у ком удјелу су, с обзиром да према схватању овог суда, нису испуњени услови из члана 272. став 2. ПЗ за усвајање тужбеног захтјева тужитељице за исплату износа од 10.000,00 КМ на име $\frac{1}{2}$ дијела вриједност тог возила, дјелимичним усвајањем ревизије тужитељице и на основу наведене одредбе нижестепене пресуде су преиначене, као у изреци ове пресуде.

Будући да је породични објекат туженог у мјесту Р., К.Д. у току трајања брачне заједнице између странака дограђен и реконструисан, чиме је према процјени наведеног вјештака грађевинско-архитектонске струке повећана његова вриједност за 55.900,00 КМ, с обзиром на удио тужитељице у повећању вриједности имовине туженог од $\frac{1}{2}$ дијела усвајањем ревизије тужитељице нижестепене пресуде су преиначене и тужитељици је досуђен износ од 27.950,00 КМ. Из наведених разлога и с обзиром на правну природу овог дијела захтјева тужитељице, без значаја за одлуку у овом дијелу је указивање у ревизији туженог да имовина стечена прије закључења брака са тужитељицом представља његову посебну имовину.

Правилно су нижестепени судови судили о основаности основа потраживања туженог по противтужбеном захтјеву, да се утврди да су тужитељица и тужени, по основу стицања у браку стекли заједничку имовину – новчана средства на рачуну број: ... код У.В. а.д. Б.Л. у износу од 4.532,46 КМ и новчана средства на рачунима код S. а.д. Б.Л., и то: текућем рачуну број: ... у износу од 7.208,62 КМ; депозиту у страниој валути, број: ... у износу од 18,56 EUR и депозиту у страниој валути број: ... у износу од 8.933,41 EUR, па како је овај суд сагласно напријед наведеном утврдио да је једнак удио странака у стицању имовине стечене за вријеме трајања ванбрачне и брачне заједнице, то су дјелимичним усвајањем ревизије туженог нижестепене пресуде преиначене и туженом је досуђено $\frac{1}{2}$ дијела новчаних средстава положених на рачуне означене у ставу „XI.“ изреке првостепене пресуде код У.В. а.д. Б.Л., код S. а.д. Б.Л., уз обавезу тужитељице да туженом исплати $\frac{1}{2}$ дијела тих новчаних средстава.

Према одредби члана 1. став 1. Закона о предузећима („Службени лист СФРЈ“, број 77/88, 40/89, 46/90 и 61/90, даље: ЗП), који се примјењивао у вријеме оснивања наведеног предузеће туженог и који је релевантан за одлучивање у овој правној ствари у односу на захтјев тужитељице за утврђење сувласничког дијела на оснивачком капиталу од 5.000,00 КМ привредног друштва Д. д.о.о. К.Д. - предузеће је правно лице које обавља привредну дјелатност ради стицања дохотка, односно добити. Тужитељица је, према утврђењу нижестепених судова, била у радном односу у наведеном предузећу у периоду од 1.4.1999. године до 3.12.2018. године. Прометно експортно-импортно приватно предузеће Ц.К., К.Д., које је (како је већ наведено) уписано у судски регистар 22.2.1992. године, а према наведеном историјском изводу из судског регистра, уписани оснивачки улог (капитал) у вријеме оснивања предузећа износио је 5.000,00 КМ и да је исти уплаћен. Приватним предузећима (какав облик организовања је био у предузећу туженог у вријеме његовог оснивања, управљају власници, а радници учествују у управљању у складу са колективним уговором (члан 3. а) ЗП). Радници, какво својство је у смислу напријед наведеног имала тужитељица од 1.4.1999. године (када је засновала радни однос у предузећу Ц.К., К.Д.), остварују своја права у складу са законом, статутом и колективним уговором. Друштво са ограниченом одговорношћу, како је организовано наведено предузеће туженог рјешењем Основног суда у Бањој Луци број У/Л 1736/2000 од 10.10.2000. године и када је уписана и промјена назива предузећа које од тада послује под називом Прометно експортно-импортно друштво Д. д.о.о. К.Д., је друштво у којем улагач односно сваки од улагача учествује са одређеним улогом (члан 104. став 1. ЗП), који морају бити уписани у одговарајуће регистре (став 4.).

Сагласно наведеном, улози које улагачи уносе у друштво са ограниченом одговорношћу (овдје је то тужени) имају своја имовинска права, удио у Друштву, који је по вриједности сразмјеран висини улога, каква права, не припадају тужитељици, како се неосновано тврди у ревизији. Тужитељица је за вријеме рада у наведеним предузећима имала радно правни статус и припадала су јој права из радног односа, а не и права у предузећима по основу оснивачких улога туженог као њеног супруга.

Тужени, као оснивач наведеног предузећа са 100% оснивачким улогом, који је, како је већ речено, предузеће основао прије заснивања ванбрачне и брачне заједнице са тужитељицом, па код оваквог стања чињеница и чињенице да својство члана друштва и права која из тога произлазе може стећи само лице које је унијело улог у друштво, што тужитељица, која у то вријеме према утврђењу нижестепених судова није била ни у емотивној а ни у пословној вези са туженим, објективно није ни могла учинити.

Стога, супротно наводима ревизије тужитељице, нема правног основа да се у оквиру правног института брачне имовине може утврђивати удио у предузећу, јер иако се код ранијег приватног предузећа, сада друштва са ограниченом одговорношћу, ради о друштву капитала, оно се карактерише неким од особина друштва лица (личне особине чланова Друштва које су битне за настанак, постојање, промјену чланова и престанак Друштва). Према томе, ступање у Друштво може се вршити искључиво преносом (формалним уговором) или наслеђивањем и ни један други вид подјеле удјела односно улога којим би се нарушила наведена правна природа овог облика предузећа, супротно наводима ревизије, није могућ јер није предвиђен Законом. Удио у привредном субјекту конституише права и обавезе које припадају његовом имаоцу.

Ни ревизиони наводи тужитељице да према одредби члана 331. тада важећег ЗП оснивачки дио основног капитала приватног предузећа и друштва са ограниченом одговорности „није могао бити мањи од 2.000,00 КМ“, да је тужени 17.8.2000. године на име основног капитала уплатио износ од 5.000,00 КМ, те да је за вријеме трајања брачне заједнице вршено повећање оснивачког капитала „односно да је удио оснивача у предметно друштво са ограниченом одговорности настао улагањем новца зарађеног радом брачних, односно ванбрачних супружника“, не могу исходити другачију одлуку у овом спору. Ово из разлога што је тужени изводом из судског регистра доказао да је уплатио оснивачки дио основног капитала у наведеном износу од 5.000,00 КМ, а тужитељица је тек уз жалбу изјављену против првостепене пресуде доставила потврду Службе за платни промет Б.Л., Филијала Г., Експозитура К.Д. број ... од 17.8.2000. године о уплати тог износа коју, налазећи да иста представља нови доказ, другостепени суд сагласно одредби члана 207. ЗПП није цијенио, које разлоге тог суда, као правилне прихвата и овај суд, слиједом чега се ревизиони приговор тужитељице у том правцу, указује неоснованим.

Право на расподјелу добити, стичу само чланови друштва сразмјерно удјелу у имовини друштва, али не и она лица, као што је тужитељица, која претендују на одређена имовинска права на улогу унесеном у друштво. Друштво са ограниченом одговорношћу, како је организовано предузеће туженог, у смислу

одредбе члана 127. Закона о привредним друштвима („Службени гласник Републике Српске“, број 127/08 до 17/23) исплату добити (коју тужитељица тражи за 2020. године у износу од 882.941,00 КМ), може вршити само члановима друштва, па како тужитељица нема то својство у односу на наведено друштво, то нема ни основа за захтјев за исплату добити, како су правилно судили нижестепени судови. Из наведених разлога ревизиони наводи тужитељице којим се другостепена пресуда побија у одбијајућем дијелу одлуке по том дијелу тужбеног захтјева, нису основани.

Средства рада којима се обавља предузетничка дјелатност и под условом да потичу од заједничке имовине брачних супружника, имају карактер посебне имовине предузећа и предмет су одговорности за обавезе које предузеће заснива према трећим лицима, у ком случају би се могао поставити само облигационо-правни захтјев у односу на такве ствари што тужитељица, с обзиром на природу тужбеног захтјева, овдје није тражила.

Из ових разлога, у односу на одбијајући дио тужбеног захтјева за утврђење да некретнине наведене у тачки III изреке првостепене пресуде, означене као: к.ч. 903/1, у нарави бројни пословни објекти у привреди - уписани у лист непокретности број 2111 к.о. К.Д., као својина Д. д.о.о. К.Д.; те к.ч. 944/10 Т., површине 1678 м²; к.ч. 944/27, површине 443 м²; и к.ч. 958/298, површине 423 м², све три уписане у лист непокретности број 2234/5 к.о. К.Д., као својина Д. д.о.о. К.Д., осим парцеле к.ч. број 1530, уписане у лист непокретности број 2301 к.о. К.Д., о чему ће у наставку бити говора, ревизиони наводи тужитељице да исте представљају заједнички стечену имовину у ванбрачној и брачној заједници странака и да јеудио тужитељице у стицању исте $\frac{1}{2}$ дијела, не могу се прихватити основаним. Предметне некретнине су по својој намјени и у нарави пословни објекти и земљиште које служи за редовну употребу истих и као такви представљају средства рада предузећа и уписани у јавним регистрима предузећа, слиједом чега је ревизија тужитељице у односу на одбијајући дио њеног тужбеног захтјева за утврђење у том дијелу одбијена као неоснована.

Наведена некретнина к.ч. број 1530 Ј., стамбени објекат, површине 85 м², остали објекти површине 42 м² и двориште површине 281 м², уписане у лист непокретности број 2301 к.о. К.Д., према налазу именованог вјештака геометра, уписане су у јавним земљишно књижним евиденцијама на име туженог 1983. године, по основу рјешења скупштине општине Б.Д. број ... од 26.4.1983. године, као грунтова парцела број 264/60, односно као стара катастарска парцела број 238/9. Произлази, да те некретнине имају карактер посебне имовине туженог које су стечене прије заснивања заједнице живота са тужитељицом и да је стога тужени могао са тим некретнинама располагати, када их је на основу уговора о поклону број ОПУ-... од 12.3.2021. године поклонио кћерки странака Н.Д.2., из којих разлога ревизиони наводи тужитељице у односу на располагање од стране туженог са тим некретнинама, нису основани.

По оцјени овог суда, основано тужени (за сада) побија нижестепене пресуде у усвајајућем дијелу тужбеног захтјева тужитељице, да се утврди да јој по основу стицања у ванбрачној и у брачној заједници припада право сувласнштва и супосједа на некретнинама означеним у тачки I алинеје од 1. до 8. изреке првостепене пресуде које у нарави представљају пословне објекте

предузећа туженог, као и некретнине наведене у алинејама 9. до 11. исте тачке I, које су предмет поменутог уговора о поклону закљученог између туженог (поклонодавац) и кћерке странака Н.Д.2. (поклонопримац).

Наиме, према налазу наведеног вјештака геометра парцеле: к.ч. 903/2, пословни објекат у привреди површине 261 м² и земљиште уз објекат, површине 396 м²; к.ч. 903/4, пословни објекти у привреди површине 270 м² и површине 82 м² и земљиште уз објекат површине 396 м²; к.ч. 903/5, пословни објекат у привреди површине 138 м² и земљиште уз објекат, површине 151 м²; к.ч. 2570/4 звана А., пашњак површине 160 м²,

к.ч. 1740/4, пословна зграда у привреди површине 51 м² и к.ч. број 1740/15, пословна зграда у привреди површине 57 м², све уписане у лист непокретности број 562 као својина туженог, док су к.ч. 903/3, пословни објекат у привреди површине 93 м² и пословни објекат у привреди површине 57 м², те к.ч. 2570/3, звана А., некатегорисан пут, површине 34 м² - обе уписане у лист непокретности број 2111, као својина Д. д.о.о. К.Д. Све напријед наведене парцеле према налазу истог вјештака сада су у једном комплексу и у нарави представљају изграђено земљиште на коме се налазе стамбено пословна зграда, А., пословна зграда „аутосервис“ са пратећим садржајима и земљиште које служи за редовну употребу објеката, док су парцеле к.ч. 922/1, ливада површине 427 м²; к.ч. 922/2, стамбени објекат површине 160 м², гаража површине 61 м², гаража површине 134 м² и двориште површине 306 м²; и к.ч. 1541 Ј., стамбено пословни објекат површине 112 м² и двориште површине 286 м² – све три наведене некретнине сада уписане у лист непокретности број 2301 к.о. К.Д. 2 на име кћерке странака, о чему ће у наставку бити говора.

Код оваквог стања чињеница (гдје је дио некретнина уписан на име туженог а дио у корист предузећа), да су предметне некретнине у нарави пословни објекти и земљиште које служи за редовну употребу објеката, као и да наведене некретнине у нарави - по својој намјени представљају средства рада друштва туженог, чему нижестепени судови нису дали никакав правни значај, када су закључили да исте представљају заједнички стечену имовину странака, по оцјени овог суда, побијана пресуда је у наведеном усвајајућем дијелу донесена погрешном примјеном материјалног права на што се основано указује у ревизији туженог, што је за посљедицу имало повреду одредаба парничног поступка, јер иста не садржи ваљане разлоге о одлучним чињеницама, а дати разлози нижестепених судова су противрјечни проведеним доказима (члан 191. став 4. ЗПП), на што се на посредан начин указује у ревизији туженог, усљед чега се правилност и законитост исте не може испитати, што је довело до укидања побијане пресуде у напријед наведеном дијелу.

И када би се радило о заједнички стеченој имовини странака (која је укњижена у јавним регистрима на име туженог) унесеној - од стране туженог, у друштво, чиме се нижестепени судови због погрешног правног приступа у рјешавању ове правне ствари нису бавили и у том случају – имовина супружника постаје својина друштва од тренутка њеног уношења у друштво и тиме се на тој имовини искључују власничка права како улагача у друштво тако и његовог супружника, у ком случају би се, како је већ речено, могао поставити само облигационо-правни захтјев.

Надаље, наведене некретнине к.ч. 922/1, к.ч. 922/2 и к.ч. 1541, сада уписане у лист непокретности број 2301 на име кћерке странака Н.Д.2., од којих су к.ч. 922/1, к.ч. 922/2 стечене на основу уговора о купопродаји закљученог 10.8.2004. године између туженог (купац) и М.Х. (продавац) и к.ч. 1541 која је стечена по основу уговора о купородаји закљученог 7.6.2002. године између туженог (купац) и С.Д. (купац). Дакле, оба наведена уговора о стицању права својине не некретнинама са којим је тужени располагао уговором о поклону, закључена су у току трајања брачне заједнице странака, а са некретнинама које су предмет тих уговора тужени је сам располагао, када је предметне некретнине поклонили њиховој кћерки.

Супротно схватању нижестепених судова у вези са располагањем тих некретнина без сагласности тужитељице, заједничком имовином ванбрачни и брачни супружници располажу споразумно и својим удјелом у заједничкој имовини један брачни супружник не може самостално располагати нити га оптеретити правним послом међу живима, како прописује одредба члана 271. став 1. и 2. ПЗ. У конкретној ситуацији дио имовине, стечене у току трајања брачне заједнице, у нарави стамбени објекти, земљиште за редовну употребу објеката, двориште и помоћни објекти (изузимајући некретнине које имају карактер посебне имовине туженог), дакле, некретнине које по правној природи и по намјени не представљају средства рада предузећа, тужени је поклонили кћерки странака, без сагласности тужитељице. Сагласно напријед наведеним одредбама ПЗ ни једно од њих не може слободно располагати ни својим дијелом од једне половине, поготово цијелом некретнином или са више некретнина, што је тужени могао учинити само са некретнинама које имају карактер његове посебне имовине.

С обзиром на наведено и на околност да је првостепени суд, цијенећи ваљаност уговора о поклону нашао да је исти ништав, о чему је – погрешно сматрајући, да о томе, свој суд може дати у виду предходног питања (јер захтјева у том правцу у овом спору нема) и при чему је нашао да околност да је један супружник након подношења тужбе отуђио заједнички стечену имовину, није сметња да се у парници утврђује да ствар спада у заједничку имовину супружника, произлази да је првостепени суд поступајући на наведени начин погрешно примијенио материјално право, што је имало за посљедицу повреде одредаба парничног поступка које се тичу ваљаности разлога за одлуку у том дијелу, што другостепени суд није санкционисао, усљед чега се правилност и законитост побијане пресуде у напријед наведеном укидном дијелу не може испитати.

Стога је дјелимичним усвајањем ревизије туженог другостепена пресуда укинута у усвајајућем дијелу тужбеног захтјева тужитељице, да се утврди да јој по основу стицања у ванбрачној и брачној заједници припада право сувласништва и супосједа на некретнинама означеним у тачки I алинеје од 1. до 11. изреке првостепене пресуде и у првој алинеји става 1. изреке ове пресуде и предмет је у том дијелу, као и дијелу одлуке о трошковима поступка враћен другостепеном суду на поновно суђење.

Нису основани ревизиони наводи тужитељице да је првостепени суд починио повреду одредбе 57. став 2. и 3. ЗПП, у вези са одредбом члана 74. истог

закона када је на рочишту за главну расправу оджаном 15.11.2021. године дозволио преиначење противтужбе туженог којом је затражено утврђење његовог удјела у новчаним средствима положеним на рачунима тужитељице код напријед наведених банака, о чему је другостепени суд у побијаној пресуди дао разложно образложење и ваљане разлоге, па се указује беспотребним понављање везано за тај приговор, већ датих разлога. Из истих разлога не стоји ни ревизиони приговор да побијана пресуда везано за жалбене наводе којим је указано на ту повреду поступка не садржи разлоге.

Супротно ревизионим наводима тужитељице првостепени суд је правилно одлучио о истакнутом пригору мјесне ненадлежности тог суда за одлучивање по противтужби туженог о утврђујућем дијелу захтјева у односу на спорне станове који се налазе у Б.Л., што је, имајући у виду одредбу члана 19. ЗПП и члана 42. став 2. истог закона, прихватио и другостепени суд.

Из наведених разлога а на основу одредбе члана 248., 249. став 1. и 250. став 1. ЗПП дјелимичним усвајањем ревизије тужитељице и туженог одлучено је као у изреци ове пресуде.

У поновном поступку другостепени суд ће, имајући у виду напријед наведене разлоге због којих је побијана пресуда у наведеном дијелу укинута, правилном оцјеном изведених доказа, на основу утврђеног чињеничног стања и уз правилну примјену релевантних одредаба материјалног права, донијети правилну и закониту одлуку.

Предсједник вијећа
Горјана Попадић

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић